Лингвистикалық философия. 13-ДӘРІС.

Герменевтика және дискурстың философиялық негіздері

Дәріскер: Кузембекова Ж.Ж. PhD, қауымдастырылған профессор

БАСТАПҚЫ СҰРАҚ

Негізгі сұрақ: тілдік дерек нені дәлелдейді?

Онтологиялық деңгей

Тілдік бірлік пен мағынаның табиғаты.

Эпистемологиялық деңгей

Тіл туралы білім қандай дерекке сүйенеді?

Әдіснамалық деңгей

Түсіндіру, сипаттау және теория шекарасы.

ТҮСІНУДІҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ

Герменевтикалық шеңбер: мағына контекст арқылы ашылады

Құбылысты анықтау

Ұғым нені түсіндіреді?

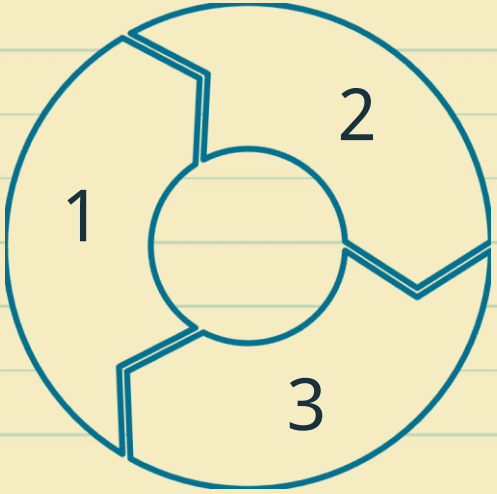

Балама түсіндіру

Басқа нұсқамен салыстыру.

Дерекпен бағалау

Артықшылық пен шектеу.

ГАДАМЕР

Түсіну – дәстүрмен диалог

Тарихи жағдай

Түсіндіру тарихи жағдайдан тыс жүрмейді.

Алдын ала түсінік

Алдын ала түсініктер мағынаны қабылдауға әсер етеді.

Зерттеуші позициясы

Дерек пен өз интерпретациясын бөлек көрсетуі тиіс.

Негізгі сын: бір тілдегі жеке мысал әмбебап заңдылықты жалғыз өзі дәлелдемейді.

РИКЁР

Мәтін автор ниетінен дербес нысанға айналады

Бөліну

Мәтін оқиғадан бөлініп, қайта түсіндіруге ашық болады.

Қатар қарастыру

Интерпретация мәтіннің құрылымы мен оқырман сұрағын қатар қарастырады.

Операцияландыру

Сыни талдау үшін ұғымды операцияландыру қажет.

ФУКО

Дискурс білім мен билікті ұйымдастырады

- Дискурс тек сөздер жиынтығы емес, ненің айтылатынын реттейтін жүйе.
- Тіл субъектілік пен әлеуметтік нормаларды қалыптастыруға қатысады.
- Бір сөйлемнің мағынасы коммуникативтік жағдай мен билік қатынастарына қарай өзгеруі мүмкін.

БІР ДЕРЕК · ҮШ СҰРАҚ

Үш позицияны салыстыру

Позиция	Негізгі назар	Сұрақ
Герменевтика	Тарихи көкжиек пен түсіну шеңбері	Мағына контекстте қалай ашылады?
Мәтін теориясы	Мәтін дербес интерпретация нысаны	Мәтін қалай қайта түсіндіріледі?
Дискурс теориясы	Білім, норма және билік құрылымдары	Мағына қандай қатынастармен ұйымдасады?

Форманы ғана емес, контексті, әрекетті және дәлелдің түрін салыстыру қажет.

Бақылау және пікірталас сұрақтары

- *Теорияның философиялық алғышарты мен эмпирикалық болжамының айырмашылығы қандай?*
- *Бірдей тілдік дерекке әртүрлі теория неге әртүрлі түсіндірме береді?*
- *Қай жағдайда қарсы мысал теорияны қайта қарауды талап етеді?*
- *Бұл тақырыпты қазіргі лингвистикалық зерттеу әдістерімен қалай байланыстыруға болады?*

ЗЕРТТЕУ ӘДІСНАМАСЫ

Докторантқа арналған зерттеу алгоритмі

1. Бәсекелес түсіндірмелерді әдебиет шолуы арқылы анықтау.
2. Негізгі ұғымдарды операцияландыру.
3. Мәтін, корпус немесе сұхбат деректерін іріктеу критерийін белгілеу.
4. Қарсы мысалдарды талдап, қорытындының қолданылу шегін көрсету.

ҚОРЫТЫНДЫ

Қорытынды: философиялық дәлел дерекпен түйісуі керек

Терминді дәл анықтаңыз.

Теориялық алғышартты эмпирикалық болжамнан ажыратыңыз.

Дерек, интерпретация және өз тұжырымыңызды бөлек көрсетіңіз.

Қарсы мысал мен әдіс шектеуін ашық сипаттаңыз.

Келесі қадам: диссертациялық зерттеуіңізге бір нақты сұрақ пен оны тексеретін дерек түрін ұсыныңыз.